

представљала конгломерата различитих нација које су током рата имале различит однос према совјетском и немачком окупационом систему, детаљно је анализирано и национално питање на том простору, при чему је посебно приказан однос совјетских власти према сваком народу појединачно. У оквиру истог поглавља детаљно је реконструисана слика украјинског друштва у послератном периоду, а посебно су анализирани друштвене, економске и верске особености посматраног простора.

Треће поглавље (533–553 стране) јасно говори о изузетно модерном приступу ауторке посматраном проблему. Наиме, Катрин Бек се потрудила да на релативно малом простору компаративно прикаже сличности и разлике између стаљинизма на простору Украјине пре и после Другог светског рата, као и да на јасан начин истакне дистинкцију између континуитета и дисконтинуитета, старог и новог приступа у изградњи стаљинистичке државе и друштва у Украјини.

На крају монографије се налазе детаљни спискови коришћених извора и литературе, као и списак скраћеница, регистри личних имена и географских појмова и упоредни списак старих и нових назива насеља. Велики број статистичких података представљен је на веома прегледан начин кроз 41 табелу. Студија садржи и две прегледне карте територијалног развоја Украјине у ратном и послератном периоду, као и један графикон којим су представљени развој и трансформација совјетских државних институција.

Опште узевши, студија Катрин Бек представља изузетан допринос јаснијем сагледавању карактера совјетског друштвеног, политичког и економског система у доба владавине Јосифа Висарионовича Џугашвилија Стаљина. Обиље коришћених објављених и необјављених архивских извора и релевантне мемоарске и историографске литературе дају посебан вредносни печат овом делу. Такође, начин сагледавања посматраних проблема из различитих углова чини ово дело незаобилазним штивом истраживача који за тему имају феномен Стаљинове владавине.

Мр Александар ЖИВОТИЋ

**Приватни живот код Срба у 20. веку,
приредио Милан Ристовић,
Слио, Београд, 2007, 956 стр.**

Издавачка кућа Слио је недавно објавила четврти, последњи том *Историје приватног живота* на тлу српских земаља, у коме је разматрана приватност људи у „кратком 20. веку”. Приређивач професор Милан Ристовић и аутори су се нашли су се пред великим изазовом. Требало је реконструирати историју приватности једног народа који је у 20. веку „променио” неколико држава, живећи у крајевима који су се драматично разликовали по степену културно-економске развијености.

Прошли век у српској, као уосталом и у европској историји, обележиле су нагла модернизација и урбанизација, пресељавање становништва из села у градове, незапамћени технолошки и привредни развитак, еманципација жена, појава електронских медија, али и страховита ратна разарања, огромни демографски губици, честе политичке кризе и друштвени ломови и тоталитарни режими. Све ове, како

друштвене тако и политичке промене, суштински су се одражавале на животе људи и утицале на њихову приватност. Милан Ристовић у предговору примећује: „Може се стање током прошлог столећа описати и тако као да је, у неколико махова, историја протутњала кроз сваку нашу кућу, дневне и спаваће собе, изводила војне операције по предсобљима и дечијим игралиштима, завлачила се под брачне постеле, ломила намештај и вршљала по последњим скровиштима приватности, увек за собом остављајући неред и крвави русвај, после чега су следила времена новог, често тешког и дуготрајног освајања простора приватности”.

Приватни живот код Срба у 20. веку је резултат заједничког напора приређивача и чак 29 аутора. Посебна вредност ове студије лежи у њеној мултидисциплинарности. Наиме, због сложености феномена приватности на књизи су заједно радили историчари, историчари уметности, социолози, етнологи, антрополози али и стручњаци за медије. Приређивач професор Милан Ристовић је *Приватни живот код Срба у 20. веку* поделио на следећа поглавља – *Од конструкције и деконструкције приватности (и назад)* (аутор Милан Ристовић); *Утопија приватности* (Миланка Тодић); *Породица, брак, сексуалност: Ограничења, слободе* (Александра Павићевић, Предраг Марковић); *Издак из сенке* (Радина Вучетић, Вера Гудац – Додић); *Дете и детињство* (Сања Петровић Тодосијевић, Биљана Шимуновић – Бешлин); *Материјални оквири* (Сретен Вујовић, Бојана Поповић, Данијела Велимировић, Тијана Чолак – Антић); *Далеко од идиле: Приватност на селу у кругу спорих промена* (Момчило Исић); *Искушења грађанске приватности* (Мира Радојевић, Наташа Милићевић); *Држава и приватност* (Ивана Добривојевић, Миле Бјелајац); *Промене и удаљени узори* (Владан Јовановић, Милош Тимотијевић, Милан Совиљ); *Између две вере* (Радмила Радић); *Приватност у уметности, уметност и приватност* (Симона Чупић, Лидија Мереник); *Свет улази у кућу: електронски медији и промене приватности* (Милена Драгићевић Шешкић); *Рат, разарање приватности, последице* (Божица Младеновић, Милан Кољанин, Мирослав Јовановић, Момчило Митровић) и *Крај и сећење* (Олга Манојловић Пинтар, Александра Павићевић).

И поред обиља извора за историју 20. века, осећања, мисли, борбу за егзистенцију „обичних људи” и уплитања државе у приватност својих поданика није ни мало лако осветлити. Стога су аутори, користили бројне изворе и литературу, о чему сведочи обимна библиографија на крају књиге (923 – 954). Осим необјављене архивске грађе, као извор су корићени штампа и периодика, филмографија, документарни филмови, рекламни спотови и интервјуи. Као резултат великог труда приредјивача и бројних аутора настала је вредна студија која обрађује најбитније сегменте и феномене приватности код Срба у 20. веку. Због избора тема, отварања нових питања и проблема али и популарног приступа појединим сегментима приватности, *Приватни живот код Срба у 20. веку*, интересантан је и широј читалачкој публици, а не само стручној јавности, па ово дело никако не би требало заобићи.

Мр Ивана ДОБРИВОЈЕВИЋ